

TALE

25. september 2014

J.nr. 2014-0029417

AFA/ABH/MNI

Udkast til tale ift. samrådet i BEU om implementeringen af kontanthjælpsreformen

(Det talte ord gælder)

Samrådsspørgsmål:

- AI. Ministeren bedes redegøre for, hvor langt man er kommet med opfyldelsen af målene for kontanthjælpsreformen.
- AJ. Ministeren bedes redegøre for, om ministeren mener, at kommunerne har implementeret kontanthjælpsreformen tilfredsstillende.
- AK. Ministeren bedes redegøre for, i hvilken udstrækning kommunerne bruger de nye sanktionsmuligheder for at sikre, at flest mulige ledige kommer videre i uddannelse eller arbejde og herunder om brugen er tilstrækkelig.
- AL. Ministeren udtaler i Jyllands-Posten den 24. august 2014 i artiklen: ”Reform har fået 6.000 unge ud af kontanthjælpen”, at man har ”knækket kurven” for unge. Ministeren bedes redegøre for, om kurven er knækket på andre områder som eksempelvis antallet af par på kontanthjælp, personer på kontanthjælp over 30 år og herunder danskere med indvandrerbaggrund over 30 år.

Kontanthjælpsreformen var en nødvendig og rigtig reform

- Over 135.000 var på kontanthjælp. Over 50.000 unge, og mere end ni ud af ti uden uddannelse. Tre ud af fire af de unge har højst gennemført folkeskolen. Knap hver femte på kontanthjælp er enlig forsørger, typisk unge med et lavt uddannelsesniveau. Godt hver femte kontanthjælpsmodtager blev overladt til sig selv uden indsats og fik betegnelse midlertidigt passiv i matchkategori tre.
- Kontanthjælpsreformen var derfor en reform, som jeg lavede, fordi den var rigtig, og fordi der var massive problemer i kontanthjælpssystemet.
- Vi var nødt til at gå nye veje og ikke bare lade stå til. Derfor afskaffede vi kontanthjælpen for unge uden uddannelse og indførte uddannelseshjælp. På uddannelseshjælp stiller vi krav til de uddannelsesparate unge om at tage en uddannelse, og vi yder bedre hjælp til de udsatte unge.
- Vi ændrede hele indsatsen for alle de unge, så det bliver entydigt, at målet er at få sig en uddannelse og derigennem varig beskæftigelse.
- Vi gjorde samtidig op med passivkulturen – det såkaldte match 3 – og vi sikrede, at alle får hjælp og støtte til at komme videre. De mest udsatte, der endnu ikke kan deltage i en aktivitet, får ret til mentor, der kan hjælpe med at holde styr på hverdagen.
- Der er ingen tvivl om, at vi var ambitiøse – og det er en svær reform, fordi vi har at gøre med nogle af de mest udsatte borgere i samfundet. Men desto vigtigere er det også, at vi rent faktisk kommer i mål med reformens intentioner.

- Som en del af reformen aftalte jeg med aftalepartierne, at der løbende skal følges op på intentionerne i reformen om, at flere unge skal i uddannelse og flere voksne i job.

Status på implementeringen af kontanthjælpsreformen

- Kontanthjælpsreformen er fortsat i fuld gang med at blive implementeret, og derfor kan vi også først forvente, at de større positive ændringer af reformen slår fuldt igennem på den lange bane.
- Målet med kontanthjælpsreformen er at få unge og voksne væk fra kontanthjælpssystemet og i uddannelse eller arbejde.
- Derfor er jeg glad for at fortælle, at vi allerede nu kan begynde at se de første tegn på, at reformen har medført en betydning for afgang af unge mennesker fra uddannelseshjælp til uddannelse.
- En første analyse viser, at flere unge kommer i uddannelse, og at vi har fået vendt udviklingen. Efter flere år med stødt stigende antal unge på kontanthjælp, er antallet nu begyndt at falde. Der er flere unge, som starter på en uddannelse. Vi har fået knækket kurven.
- Vi kan se af analysen, at det faktisk kan lade sig gøre at flytte mennesker, endda ret hurtigt.
- Fortsætter udviklingen vil vi på sigt nå vores mål.
- Der foreligger endnu ikke en evaluering af reformeffekterne for de øvrige aldersgrupper i reformen, men det vil vi som aftalt lave.

Status på reformimplementeringen – hvad går godt

- Kontanthjælpsreformen er en gennemgribende reform – ikke kun for borgerne, men i høj grad også for kommunerne, som har en stor opgave med at få implementeret reformen. Det er mit indtryk, at mange kommuner er godt i gang.
- Uddannelsesperspektivet for unge er slået igennem i kommunerne. Mange kommuner har etableret uddannelsesmiljøer på uddannelsesinstitutionerne, så de unge skal møde op på en uddannelsesinstitution frem for i jobcentret. Det synes jeg, er meget positivt, da unge mennesker uden uddannelse bør opholde sig blandt andre unge i et miljø, hvor uddannelse er i centrum.
- Mentorere udfylder en positiv og væsentlig rolle. Et eksempel er mentorere i brobygningsprojekterne, hvor de hjælper og støtter de unge i deres overgang til uddannelse.
- Ligeledes fortæller kommunerne, at brobygningsforløbene, hvor mentoren har en central rolle, er en succes. Brobygningsforløb til unge uddannelseshjælpsmodtagere fungerer som en god, samlet uddannelsesrettet indsats, der både opkvalificerer, motiverer og afklarer de unge til ordinær uddannelse.

Status på reformimplementering – udfordringer

- Implementeringen af en så omfattende reform er aldrig helt uden udfordringer.
- Jeg vil i den forbindelse gerne kvittere for, at aftalepartierne har været hurtige til at reagere og bidrage, når der har været behov for at få gennemført nødvendige justeringer.

- Det gælder for eksempel, da vi i starten af året fik tilpasset reglerne, og sikret de unge ret til et barselstillæg og præciseret, hvornår en ung skal betragtes som uddannelsesparat.

[Visitationen af unge]

- De første tal for kommunernes visitation af uddannelseshjælpsmodtagere viste, at der var store forskelle på, hvor mange unge kommunerne visiterede henholdsvis uddannelsesparate og aktivitetsparate.
- For at sikre en hensigtsmæssig og mere ensartet visitationspraksis i landets kommuner igangsatte jeg forskellige initiativer, herunder en kuglegravning af kommunernes visitation, som følges op af en Task Force i de kommuner, hvor der er behov. Derudover er der igangsat en praksisundersøgelse, som skal afdække visitationspraksis.
- Der er fortsat forskelle mellem kommunerne, men der er taget store skridt og udviklingen bevæger sig nu i den rigtige retning. Hvor der før var over 50 procent på landsplan, der blev visiteret uddannelsesparate, er det tal nu faldet til ca. 40 procent.
- Der er noget, der tyder på, at kommunerne er blevet bedre til at visitere den enkelte unge. Men der er stadig store lokale forskelle, og det vil vi følge op på.

[Udsatte voksne]

- I forhold til de udsatte voksne har vi hele tiden vidst, at vi stod over for en væsentlig udfordring. Mere end to ud af tre af vores voksne kontanthjælpsmodtagere har sociale eller sundhedsmæssige problemer og er såkaldte aktivitetsparate.

- Mange af disse mennesker har massive udfordringer, som kræver en helhedsorienteret og tværfaglig indsats. Der findes ingen let og hurtig løsning på denne udfordring.
- Når vi ser på tallene, har der ikke været en stigning i antallet af kontanthjælpsmodtagere fra januar 2014 til juni 2014, efter flere år med stigninger. Der er begyndende tegn på, at det går bedre, men vi er langt fra i mål.
- Vi har desuden til gode at se virkningerne af de mange implementeringsunderstøttende projekter, som der i reformen er afsat midler til, og som først er ved at blive løbet i gang.
- Der er netop igangsat et stort Empowermentprojekt for blandt andet udsatte kontanthjælps- og uddannelseshjælpsmodtagere, som har til formål at styrke borgernes indflydelse og ejerskab til indsatsen.
- Desuden er der afsat knap 100 mio. kr. til forsøg med en helt ny tilgang til, hvordan man bedst hjælper de mest udsatte familier.

Kommunernes brug af de nye sanktionsmuligheder

- Kontanthjælpssystemet skal bygge på klare rettigheder og pligter. For at modtage kontanthjælp er det en grundlæggende betingelse, at man står til rådighed.
- I forhold til arbejde og uddannelse er det min holdning, at dem, der kan, de skal og dem, der ikke kan, skal have hjælp, der bringer dem tættere på selv at kunne.
- Derfor er sanktioner ved manglende rådighed en central del af kontanthjælpsreformen, som skal understøtte, at særligt jobparate kontanthjælpsmodtagere får en indsats, som bringer dem tættere på job, og uddannelsesparate ud-

dannelseshjælpsmodtagere får en uddannelsesrettet indsats, som bringer dem tættere på uddannelse.

- Sanktioner skal anvendes effektivt og på en måde, så det er tydeligt for den enkelte, at der er et klart rådighedskrav forbundet med at modtage hjælp fra det offentlige.
- Sanktioner skal samtidig være fair, og gives til mennesker som kan reagere på dem. Kommunen skal derfor forud for sanktionering af vores ikke jobparate og udsatte kontanthjælpsmodtagere foretage en vurdering af, om der foreligger socialfaglige grunde til, at den pågældende ikke skal have en sanktion.
- De nyeste tal for andet kvartal 2014 viser overordnet, at der i det nye sanktionssystem fortsat gives mange sanktioner til de jobparate, og at det omtrent ligger på samme niveau som i slutningen af 2013.
- De nyeste tal for andet kvartal 2014 viser desuden, at der gives færre sanktioner til de ikke jobparate og udsatte kontanthjælpsmodtagere.
- Det ser således ud til, at sanktionssystemet er blevet mere fair, og at kommunerne foretager en socialfaglig vurdering af, hvorvidt ikke-jobparate og udsatte kontanthjælpsmodtagere vil kunne reagere på en sanktion – og dermed om de skal have en sanktion.
- Hvis udvalget ønsker det, oversender jeg gerne et notat med de nærmere tal for antallet af sanktioner i første halvår 2014.
- Da vi fortsat kun har tal for første halvår af 2014, hvor det nye kontanthjælpssystemet implementeres, så er der tale om for en overgangsperiode. Det er dermed for tidligt at konkludere noget meget håndfast.

- Vi ved mere, når ankestyrelsen har gennemført den praksisundersøgelse, som aftalepartierne bag kontanthjælpsreformen aftalte. Undersøgelsen er igangsat og forventes at være færdig i foråret 2015.
- Desuden vil der, som det ligeledes blev aftalt med aftalepartierne, blive lavet en evaluering af det nye sanktions-system, så vi får et grundlag at vurdere det nye system på.

Opfølgning på kommunernes implementering

- Jeg er meget optaget af, at vi skal i mål med reformen, og der er sat mange initiativer i gang for at støtte og hjælpe kommunerne.
- Jeg har tillid til, at kommunerne gør, hvad de kan – men det er klart, at jeg følger udviklingen tæt.
- Hvis det på et konkret område viser sig, at kommunerne er usikre på reglerne, så skal de have den hjælp de behøver med fortolkningen, og vi skal sikre de rigtige rammer for reformen.

Afrunding: Er kurven knækket for andre end de unge?

- Som nævnt indledningsvist viser en første analyse, at flere unge kommer i uddannelse, og at vi har fået vendt udviklingen. Efter flere år med stødt stigende antal unge på kontanthjælp, er antallet nu begyndt at falde. Der er flere unge som starter på en uddannelse. Vi har fået knækket kurven.
- Ser vi på udviklingen i antallet af kontanthjælpsmodtagere, og dermed ikke på de unge på uddannelseshjælp, så viser tallene, at mange år med stigende antal kontant-

hjælpsmodtagere nu er afløst af et stabilt antal på godt 105.000 fuldtidspersoner.

- Vi har fået stoppet den negative spiral, som kontant-hjælpsområdet var inde i. Jeg vil følge udviklingen tæt i den kommende tid, og det er selvfølgelig målet, at vi på sigt skal have færre på kontanthjælp.
- Der foreligger endnu ikke en evaluering af reformeffekterne for de øvrige aldersgrupper i reformen, men det vil vi som aftalt lave.
- Til sidst vil jeg gerne fremhæve, at ekspertgruppen under ledelse af Carsten Koch udover deres rapport fra foråret om de arbejdsmarkedsparate også er sat til at undersøge indsatsen for vores udsatte ydelsesmodtagere – og ikke mindst komme med anbefalinger til, hvordan vi kan gøre indsatsen bedre.
- Når udvalget kommer med deres rapport for denne del af deres arbejde, håber jeg, at I vil tage godt imod den, og at vi kan få en god diskussion om, hvad der skal til for at hjælpe vores udsatte til et bedre liv. Det skylder vi ikke mindst vores udsatte.